

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

F. G. JACOBS

Esitatud 15. detsembril 2005¹

1. Käesoleva apellatsioonkaebusega palub JCB Service täielikult või osaliselt tühistada Esimese Astme Kohtu otsus kohtuasjas T-67/01: JCB Service vs. komisjon.²

ühenduse eeskirju valesti ja rikuti trahvide määramise ning arvutamise aluspõhimõtteid.

2. Kõnealuse otsusega kinnitati põhimõtteliselt komisjoni otsust,³ et JCB Service oli mitmel viisil rikkunud ühenduse konkurentsieeskirju, kuid vähendati määratud trahvi 39 614 000 eurolt 30 000 000 eurole.

4. Komisjon vaidlustab kõik nimetatud väited ja on esitanud vastuapellatsioonkaebuse, milles palub taastada esialgse trahvisumma.

3. Apellandi väitel kahjustati tema kaitseõigust, kuna menetlus kestis komisjonis ülemäära kaua, eirati süütuse presumptsiooni, asjaolud kvalifitseeriti õiguslikult valesti, moonutati tõendeid, esitati üksteisele vasturääkivaid tõendeid, kohaldati kehtivaid

Õiguslik raamistik

5. EÜ artikli 81 lõike 1 kohaselt on keelatud „kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires”. Artikli 81 lõike 2 kohaselt on sellised kokkulepped tühi.

1 — Algne: inglise.

2 — 13. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-67/01: JCB Service vs. Euroopa Ühenduste Komisjon, EKL 2004, lk II-49.

3 — Komisjoni 21. detsembri 2000. aasta otsus 2002/190/EÜ EÜ asutamislepingu artiklile 81 vastava menetluse kohta (juhtum COMP.F.1/35.918 — JCB) (EÜT 2002, L 69, lk 1; edaspidi „vaidlusalune otsus”).

6. Artikli 81 lõike 3 kohaselt võib siiski tunnistada kõnealuse keelu kohaldamatuks kokkulepete, otsuste või kooskõlastatud tegevuse suhtes, „mis aitavad parandada kaupade tootmist või levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi, võimaldades samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa, ilma et

rusega nr 17⁴ ja komisjoni määrustega nr 27⁵ ja nr 99/63.⁶

8. Määruse nr 17 artikkel 2 sätestas: „Asjassepuutuvate ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste taotlusel võib Euroopa Ühenduste Komisjon tõendada, et temale teada olevate faktide põhjal ei ole tal alust astuda samme kokkuleppe, otsuse või tegevuse suhtes [EÜ artikli 81 lõike 1 või artikli 82] alusel.”

(a) kehtestaks asjassepuutuvatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud;

9. Taotlus tuli esitada määrusele nr 27 lisatud vormil A/B ja pidi sisaldama vormis nõutud üksikasjalikku teavet. Nagu on selgitatud järgnevalt määrusele nr 3385/94 lisatud vormi A/B sissejuhatuses, „ei ole komisjonil sekkumatustõendi andmise kohustust. Määruse nr 17 artiklis 2 sätestatakse, et „... komisjon võib tõendada...”. Komisjon annab sekkumatustõendeid välja ainult siis, kui tuleb lahendada olulisi tõlgendamiseiga seotud küsimusi. Muudel juhtudel saadab ta

(b) annaks sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnesolevate toodete olulise osa suhtes.”

7. Asjaolude toimumise ajal rakendati kõnealuseid eeskirju konkreetselt nõukogu mää-

4 — Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite 81 ja 82 rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3); alates 1. maist 2004 kehtetaks tunnistatud (v.a ajutiselt jätkuvalt kohaldatav artikli 8 lõige 3) nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205), mille kohaselt on paljud varasemad komisjoni kohustused nüüd üle antud liikmesriikide ametiasutustele.

5 — Komisjoni 3. mai 1962. aasta määrus nr 27, esimene määrus nõukogu määruse nr 17 rakendamise kohta (EÜT 1962, 35, lk 1118), mida on muudetud ja mis on asendatud komisjoni 21. detsembri 1994. aasta määrusega (EÜ) nr 3385/94, mis käsitleb nõukogu määrukes nr 17 sätestatud taotluste ja teatiste vormi, sisu ja muid üksikasju (EÜT 1994, L 377, lk 28; ELT eriväljaanne 08/01, lk 75).

6 — Komisjoni 25. juuli 1963. aasta määrus nr 99/63/EMÜ nõukogu määruse nr 17 artikli 19 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud ärakuulamise kohta (EÜT 127, lk 2268), mida on muudetud ja mis on asendatud komisjoni 22. detsembril 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 2842/98 poolte ärakuulamise kohta teatavates EÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 alusel algatatud menetlustes (EÜT L 354, lk 18; ELT eriväljaanne 07/04, lk 204).

taotlusele vastuseks vastavuskirja (comfort letter).”⁷

10. Kui komisjon leidis, et konkurentsieeskirju on rikutud, pidi ta kooskõlas määruse nr 99/63 artikli 2 lõikega 1 teatama asjaomastele ettevõtjatele kirjalikult nende vastu esitatud vastuväidetest. Kõnealust teadet nimetatakse vastuväiteteatiseks.

11. Määruse nr 17 artikkel 15 käsitles trahve. Artikli 15 lõige 2 lubas komisjonil määrata trahvi mis ei ületa 10% EÜ artikli 81 lõiget 1 rikkunud ettevõtja või ettevõtjate ühenduse eelneva aasta käibest, võttes arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.

12. 1998. aastal avaldas komisjon enda selleteemaliste otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse tagamiseks suunised,⁸ mille kohaselt toimub trahvisumma määramine järjekordsete etappidena.

7 — Vt ka komisjoni teatis sekkumatustõendi taotlemise kohta (EÜT 1982, C 343, lk 4).

8 — Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised“).

13. Esiteks määrab komisjon põhisumma vastavalt sellele, kas rikkumine on selle laadi, tegelikku mõju turule ja asjaomase geograafilise turu suurus arvesse võttes kerge, raske või väga raske,⁹ ning võib trahvi suurendada teatud protsendi võrra vastavalt rikkumise kestusele.¹⁰ Seejärel hindab komisjon, kas summat tuleks raskendatavate asjaolude tõttu suurendada või kergendatavate asjaolude tõttu vähendada,¹¹ ning sõltuvalt teatud objektiivsetest asjaoludest võib trahvisummat veelgi kohandada.¹²

14. Määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punktis a on sätestatud, et trahve ei kehtestata toimingu puhul, mis sooritatakse pärast komisjonile teatamist ja enne EMÜ asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta tehtud otsust, kui toimingud kuuluvad teatistes kirjeldatud tegevuse piiridesse.

15. Komisjoni määruses (EMÜ) nr 1983/83¹³ on sätestatud ainuõiguslike turustuskokkulepete suhtes kohaldatav gru-

9 — Võimaliku trahvisummaga vastavalt kuni üks miljon eurot, kuni 20 miljonit eurot või üle 20 miljoni euro (suuniste punkt 1 A).

10 — Punkt 1 B.

11 — Vastavalt punktide 2 ja 3.

12 — Punkt 5 alapunkt b.

13 — Komisjoni 22. juuni 1983. aasta määrus (EMÜ) nr 1983/83 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta ainuõigusliku turustuskokkuleppe liikide suhtes (EÜT L 173, lk 1).

pierand. Sama määruise artiklis 2 on sätestatud sellega seoses lubatud konkurentsipiirangud, konkreetset kohustus hankida edasimüügiks mõeldud lepingujärgne kaup ainult teiselt lepingupoolelt ja hoiduda aktiivsest müügist. Artiklis 3 on siiski sätestatud, et artiklit 1 ei kohaldata muu hulgas, kui:

lepingus sätestatud territooriumil.”
[mitteametlik tõlge]

Asjaolud ja menetlus

„c) tarbijad saavad lepingujärgset kaupa lepingus sätestatud territooriumil hankida ainult ainuõigusi omava turustaja käest ja puudub alternatiivne tarneallikas väljaspool lepingus sätestatud territooriumi;

d) üks või mõlemad pooled takistavad vahendajatel või tarbijatel lepingujärgse kauba hankimist teistelt ühisturul olevatelt edasimüüjatelt, eelkõige kui ühel või mõlemal neist:

16. JCB Service on Inglise õiguse alusel asutatud äriühing, mis omab ja kontrollib otseselt või kaudselt 28 JCB kontserni äriühingut.¹⁴ JCB toodab ja turustab ehitusmasinaid, pinnateisaldus- ja ehitusseadmeid, põllutöömehisinaid ning nende erinevate toodete varuosi. Tema turustusvõrk on liigendatud riikide alusel; igas riigis asub üks tütarettevõtja või ainumaaletooja.

[...]

17. 30. juunil 1973 teatas JCB komisjonile määrusega nr 27 kehtestatud vormil A/B kaheksast turustamise tüüplepingust, mis olid mõeldud sõlmimiseks kontserniga seotud turustajate või peamiste edasimüüjatega, kes asusid konkreetset Ühendkuningriigis, Iirimaa, Saksamaal, Beneluxi riikides, Taanis ja Itaalias.

2. on muud õigused või nad võtavad muid meetmeid, et takistada vahendajatel või tarbijatel kaupade hankimist väljastpoolt lepingus sätestatud territooriumi või nende müümist

¹⁴ — Edaspidi nimetan JCB-ks nii käesoleva kohtumenetluse poolteks olevat ettevõtjat JCB Service kui ka JCB kontserni tervikuna ning erinevaid kontserni kuuluvaid äriühinguid, kui nad esindavad kontserni tegevust, v.a juhul, kui see võib tekitada väärtimõistmist.

18. 27. oktoobril 1975 teatas komisjon JCB-le, et teatatud lepingud sisaldasid palju piiranguid, mis on vastuolus EÜ artikliga 81. Ta nõudis nende kõrvaldamist ja esitas äriühingule mitu küsimust.

19. Ühendkuningriigis ja Iirimaa kasutatavad parandatud tüüplepingud saadeti komisjonile 18. detsembril 1975.

20. 13. jaanuaril 1976. teatas komisjon JCB Sales'ile, et teatud probleemid on lahendatud, kuid ülejäänud on jäänud lahendamata ning palus täpsustusi mitme sätte kohta.

21. 1976. aasta märtsis vastas JCB Sales nimetatud küsimustele ja esitas üksikasjaliku teabe lahendamata probleemide kohta; kohutumisel komisjoniga esitas ta täiendavat teavet ning Prantsuse tütarettvõtjaga sõlmitud lepingu koopia.

22. Kuni 6. märtsini 1980 ei toimunud midagi; siis saatis JCB Sales komisjonile Ühendkuningriigi turustajatega sõlmitud parandatud tüüplepingu, millega asendati 1975. aastal teatatud leping. Seejärel saatis JCB Sales 29. detsembril 1995 komisjonile

Ühendkuningriigi turustajatega sõlmitud uue lepingu, millega asendati 1980. aasta leping. Komisjon ei vastanud kõnealustele teadetele, mis ei olnud esitatud määruses nr 27 sätestatud vormil A/B.

23. 11. detsembril 1995 jättis Tribunal de commerce de Paris (kaubanduskohus) osaliselt rahuldamata JCB Prantsuse tütarettvõtja JCB SA kõlvatut konkurentsi puudutava hagi, mille viimane oli esitanud äriühingu Central Parts SA vastu, kes hankis Ühendkuningriigist JCB toodetud varuosi kavatsusega neid Prantsusmaal edasi müüa. JCB süüdistas Central Parts'i tähistuse „JCB” ja märke „volitatud edasimüüja” loata kasutamises. Cour d'Appel de Paris (apellatsioonikohus) tühistas hiljem 1998. aastal kõnealuse otsuse põhjendusega, et Central Parts oli JCB suhtes pannud toime kõlvatut konkurentsi kujutavaid tegusid.

24. 15. veebruaril 1996 esitas Central Parts komisjonile kaebuse JCB tegevuse peale seoses viimase toodete turustamisega.

25. 5. novembril 1996 teostas komisjon JCB Prantsuse tütarettvõtja ja tema kahe Ühendkuningriigi turustaja ruumides uuri-
mise.

26. Seejärel saatis komisjon JCB-le esimese vastuväiteteatise, milles ta aga ei võtnud arvesse 1973. aastal saadetud teateid, millele

juhtis tähelepanu JCB. Teine vastuväiteteatis, milles võeti arvesse 1973. aasta teateid, saadeti 30. juulil 1999; JCB vastas 13. detsembril 1999 ja kuulati uuesti ära 16. jaanuaril 2000.

tud tingimuste piiravat mõju suurendasid piirangud, millest jäeti teatamata. Lõpuks uuris komisjon rikkumiste raskusastet ja kestust ning võttis arvesse üht raskendavat asjaolu — edasimüüjate suhtes territooriumivälise müügi eest rakendatud survemeedet —, kuid ei tuvastanud kergendavaid asjaolusid.

27. 21. detsembril 2000 võttis komisjon vastu otsuse.¹⁵ Ta uuris 1973. aastal teatatud lepinguid, pärast nimetatud kuupäeva teatatud muudetud lepinguid ja erinevate tõendite alusel JCB turustuskorraldust ning -tegevust.

29. Komisjon leidis, et rikkumised olid „väga rasked”; rikkumise raskusastme eest määrati 25 000 000 euro suurune trahv, millele lisati 5% iga aasta eest (rikkumine kestis 11 aastat, seega lisati 13 750 000 eurot) ja 864 000 eurot rakendatud survemeetmete eest.

28. Komisjon leidis, et JCB ametlikele turustajatele olid väljaspool neile eraldatud territooriume kehtestatud erinevad müügipiirangud ja karistused sellise müügi eest; edasimüügi hinnad olid kindlaks määratud ja kehtestatud oli ainuõiguslik ostukohustus, mis takistas võrgusiseseid risttarneid. Kõnealuse korra eesmärk või tagajärg oli konkurentsi piiramine ning see mõjutas liikmesriikidevahelist kaubandust, rikkudes seega EÜ artikli 81 lõiget 1. Komisjon uuris, kas olid täidetud EÜ artikli 81 lõike 3 tingimused ja leidis, et tingimused ei olnud täidetud. Määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punkti a arvesse võttes leidis komisjon, et ainult 30. juunil 1973 vormil A/B esitatud lepingud olid esitatud nõuetekohaselt; teistest lepingutest nii ei teatatud ja erinevad tavad kas ei kuulunud teatatud lepingute raamesse või rakendati nendega lepinguid valesti. Teata-

30. Vaidlusaluse otsuse artiklis 1 on sedastatud:

„JCB Service ja tema tütarettevõtjad on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklit 81, sõlmides edasimüüjatega lepinguid ja kooskõlastades tegevusi, mille eesmärk on piirata konkurentsi ühisturul, et eraldada riikide turgusid üksteisest ja tagada täielik kaitse ainuõiguslikel territooriumidel, millest väl-

15 — Viidatud 3. joonealuses märkuses.

jaspool takistatakse edasimüüjatel aktiivset müümist, ning mis koosnevad järgmistest osadest:

võtjate initsiatiivil ja vastavalt nende kehtestatud tabelitele, mis seab edasimüüjate tasu sõltuvusse müügi geograafilisest sihtkohast;

a) Ühendkuningriigis, Iirimaa, Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate passiivse müügi takistamine, mis hõlmab müüki volitamata edasimüüjatele, lõppkasutajatele või edasimüüjatele, kes asuvad väljaspool ainuõiguslikke territooriume ja eelkõige teistes liikmesriikides;

e) soodustuste kaotamine sõltuvalt sellest, kas müügitehingud Ühendkuningriigis on tehtud ainuõiguslikel territooriumidel või nendest väljaspool, või sellest, kas vastava territooriumi edasimüüjad, kus lepinguga hõlmatud tooteid kasutatakse, jõuavad kokkuleppele neid müünud edasimüüjatega, mis seab edasimüüjate tasu sõltuvusse müügi geograafilisest sihtkohast.”

b) lepinguga hõlmatud toodete tarneallikate piiramine Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate suhtes, mis takistab edasimüüjatevahelisi tarneid;

31. Vaidlusaluse otsuse artikliga 2 jäeti rahuldamata 30. juunil 1973 esitatud erandi taotlus.

c) Ühendkuningriigis ja Prantsusmaal asuvate edasimüüjate kohaldatavate hinnalanduste ja edasimüügihindade kindlaksmääramine;

32. Artikliga 3 anti JCB-le korraldus lõpetada rikkumised, kohustades teda konkreetselt

d) väljaspool Ühendkuningriigi ainuõiguslikke territooriume asuvate edasimüüjate poolt teistesse liikmesriikidesse müümisele müügijärgse teeninduse tasu kehtestamine JCBamford Excavators Ltd või muude JCB Service'i tütarette-

„a) teatama oma ühenduses asuvatele edasimüüjatele, et nad võivad teostada passiivset müüki lõppkasutajatele ja edasimüüjatele;

- b) muutma edasimüüjatega sõlmitud lepinguid, lubades passiivset müüki volitamata edasimüüjaile teiste edasimüüjate ainuõiguslikel territooriumidel ning aktiivset ja passiivset müüki volitamata edasimüüjatele nende endi ainuõiguslikel territooriumidel või lubades nendel edasimüüjatel teostada aktiivset ja passiivset müüki teistele edasimüüjatele, lõppkasutajatele või nende nõuetekohaselt volitatud agentidele väljaspool oma ainuõiguslikku territooriumi;
- territooriumil või väljaspool seda või kas leping sõlmiti väljaspool seda territooriumi asuvate teiste edasimüüjatega.”
33. Artikliga 4 määrati trahv 39 614 000 eurot.
- c) muutma Itaalias ja Prantsusmaal edasimüüjatega sõlmitud [lepinguid], lubades lepinguga hõlmatud toodete ostmist teistelt ühenduses asuvatelt ettevõtjalt, ja teavitama sellest tulenevalt kõiki ühenduses asuvaid edasimüüjaid;
34. 22. märtsil 2001 esitas JCB Service Esimese Astme Kohtule hagi vaidlusaluse otsuse tühistamiseks.
- d) teavitama ühenduses asuvaid edasimüüjaid, et tütaretevõtjate edasimüüjatele esitatud müügijärgse teeninduse tasu nõuded ilma eelnevat edasimüüjatevahelist lahkarvamust tõendamata on tühised ja tuleb jätta tähelepanuta;
35. Esimese Astme Kohus tegi otsuse 13. jaanuaril 2004. Ta leidis, et mitu rikkumist olid tõendamata ja trahvi suurendamine edasimüüjate suhtes rakendatud survemeetme tõttu ei olnud põhjendatud, sest karistused kujutasid endast teatatud lepingute rakendamist. Seetõttu tühistas Esimese Astme Kohus vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktid c, d ja e ning artikli 3 punktid d ja e, vähendas trahvi 30 miljoni euroni ja jättis hagi ülejäänud osas rahuldamata.
- e) teavitama Ühendkuningriigis asuvaid edasimüüjaid, et mitme tehingu kaubandusliku toetamise raames tehtud hinnaalandusi tehakse sõltumata sellest, kas müük toimus nende edasimüüjate
36. JCB esitas 5. aprillil 2004 käesoleva apellatsioonkaebuse, paludes Euroopa Kohutul:
- tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna, kuna see rikub ühenduse õigust JCB kaitseõigust rikkudes;

- teise võimalusena tühistada kõnealune kohtuotsus osas, i) milles leitakse, et piirati volitatud edasimüüjate passiivset müüki ja piirati Prantsusmaa ning Itaalia edasimüüjate tarneallikaid, takistades seega risttarneid, ja ii) millega määratakse nimetatud rikkumiste eest trahv;
- teha lõplik kohtuotsus, millega tühistatakse täielikult või osaliselt vaidlusalune otsus ja tühistatakse trahv või vähendatakse seda.

37. Komisjon omakorda palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata ja palub vastuapellatsioonkaebuses tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, millega vähendati trahvi selle summa võrra, mis määrati, et võtta arvesse raskendavat asjaolu, st edasimüüjate suhtes rakendatud survemeetmeid.

Sissejuhatavad märkused

38. Enne apellatsioonkaebuse väidete käsitlemist tuleb tähelepanu juhtida kahele üldi-

sele asjaolule seoses JCB esitatud argumentidega, milles ta viitab tõenditele, mida uurisid komisjon ja Esimese Astme Kohus, ning rõhutab eriti komisjoni vaikimist aastatel 1975–1996.

39. Esiteks, mis puudutab komisjoni ja kohtu rolli ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumiste uurimisel, siis kui komisjon võtab vastu rikkumist käsitleva otsuse ja määrab trahvi, võib asjaomane ettevõtja vaidlustada nii otsuse kui ka trahvisumma Esimese Astme Kohtus.

40. Seoses esimese asjaoluga piirdub kõnealuse kohtu pädevus otsuse õiguspärasuse kontrollimisega, mille käigus ta võib kontrollida, kas komisjon on teinud hindamisel ilmseid faktivigu, kuid seoses teise asjaoluga on tal piiramatu õigus trahvi muuta. Esimese Astme Kohtu ülesanne ei ole siiski asja uuesti komisjoni asemel läbi vaadata, vaid kontrollida, kas mõni viga, millele osutab hageja või mida kohus peab avalikku korda puudutava asjaoluna uurima omal algatusel, muudab otsuse kehtetuks.

41. Apellatsioonimenetluses on Euroopa Kohtu pädevus palju väiksem. Ta ei või

kontrollida faktilisi asjaolusid, v.a juhul, kui on moonutatud tõendeid või asjaolusid õiguslikult valesti määratletud;¹⁶ ta piirdub uurimisega, kas apellant on tõendanud, et Esimese Astme Kohus on rikkunud komisjoni otsuse kehtivuse kontrollimisel õigusnormi.

teha. Kui komisjon ei reageeri talle teatatud küsimuste puhul, siis seda enam ei saa järeldusi teha nende asjaolude vastavuse kohta, mida sellises teates pole sõnaselgelt nimetatud.

42. Käesolevas apellatsioonkaebuses leiab JCB mitmel juhul, et just Esimese Astme Kohus leidis, et rikuti konkurentsioigust ja et selle eest tuleb määrata trahv, ning palub Euroopa Kohtul kõik tõendid uuesti läbi vaadata. Euroopa Kohtu kontroll piirdub siiski eespool kirjeldatuga.

Esimene väide: kaitseõigus ja süütuse presumptsioon

44. JCB väidab, et Esimese Astme Kohus rikkus ühenduse õigust, rikkudes i) JCB kaitseõigust ja ii) eirates tema süütuse presumptsiooni.

43. Teiseks on määrustes nr 17, nr 27 ja nr 99/63¹⁷ sätestatud menetluskorrast tulevalt selge, et kuigi komisjon võib teate kohta väljastada sekkumatustõendi (või vastavuskirja), mis kinnitab, et tegemist ei ole konkurentsieeskirjade rikkumisega, ei ole ta kohustatud seda tegema. Kuna aga need dokumendid on otsesõnu sätestatud, võib ainult nende olemasolul õiguspäraselt eeldada, et teatatud tegevused ei kujuta endast rikkumist; nagu Esimese Astme Kohus märkis oma otsuse punktis 80, ei saa lihtsalt selle põhjal, et komisjon vaikib, mingeid järeldusi

Kaitseõigus

Vaidlustatud kohtuotsus

45. Kõigepealt väidab JCB, et komisjon jättis täitmata oma kohustuse tegutseda mõistliku aja jooksul, st kohustuse, mis tuleneb nii kohtupraktikas kinnitatud ühenduse õiguse üldpõhimõttest kui ka Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikest 1.

16 — Vt 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 47 jj; vt ka tagapool punktid 73 ja 74.

17 — Vt eespool punkt 7 jj.

46. Esimese Astme Kohus eristas 1973. aastal teatatud lepingute uurimist, mille tulemusel jäeti eranditaotlus rahuldamata, ja 1996. aastal esitatud kaebuse uurimist, mida käsitletakse vaidlusaluse otsuse resolutiivosa ülejäänud osas.¹⁸

47. Seoses 1973. aasta teadetega mõõnis Esimese Astme Kohus, et võttes otsuse vastu alles 27 aastat hiljem, ei tegutsenud komisjon mõistliku aja jooksul, kuid leidis, et see ei muutnud õigusvastaseks eranditaotluse rahuldamata jätmist ega rikkumist tuvastavat otsust.¹⁹ Pelk asjaolu, et eranditaotlust ei lükatud tagasi mõistliku aja jooksul, ei muuda tagasilükkamist õigusvastaseks.²⁰ Asjaolu, et ei tegutsenud mõistliku aja jooksul, ei saa olla tühistamise põhjus, v.a juhul, kui on tuvastatud, et viivituse tõttu ei saanud asjaomane ettevõtja ennast tõhusalt kaitsta.²¹ Vaidlusaluses otsuses ei põhinenud ükski järeldus rikkumise toimumise kohta teatatud asjaoludel; nimetatud järeldused põhinesid tegevustel, mis erinesid teatatud lepingutes sätestatust; seega ei muutnud viivitus kõnealuste tegevustega seotud menetlusi õigusvastaseks.²² Igal juhul ei

väitnud JCB, et viivituse tõttu rikuti konkreetset menetlusnormi, vaid lihtsalt, et komisjoni tegevus näitas, et asja ei käsitletud nõuetekohaselt.²³

48. 1996. aasta kaebuse puhul ei olnud menetlus asja keerukust arvesse võttes ülemäära pikk, kuid ikkagi saaks see olla tühistamise alus üksnes juhul, kui on tuvastatud, et sellega kahjustati hageja kaitseõigust, ja JCB märkis üksnes, et menetluse pikkus näitas, et komisjon oli erapoolik ning ei käsitlenud asja nõuetekohaselt.²⁴

Argument

49. Apellandi väitel rikkus Esimese Astme Kohus õigusnormi, jättes tähelepanuta komisjoni poolt apellandi kaitseõiguse rikkumise tagajärjed. Ta tõlgendas JCB argumente liiga kitsalt, i) jättes sellega täitmata oma kohustuse vastata tõstatatud küsimustele ja ii) rikkudes põhimõtet *jura novit curia*, mille kohaselt peaks kohus juhul, kui tema tähelepanu juhitakse konkreetsele rikkumisele, ise hindama kõnealuse rikkumise ulatust ja kaitstavate õiguste laadi. JCB väidab, et ta

18 — Kohtuotsus, punkt 37.

19 — Punkt 38.

20 — Punkt 39, milles viidatakse 14. veebruari 2001. aasta otsusele kohtuasjas T-26/99: *Trabisco SA vs. komisjon*, EKL 2001, lk II-633, punkt 52; ja otsusele kohtuasjas T-62/99: *Sodima vs. komisjon*, EKL 2001, lk II-655, punkt 94.

21 — Punkt 40, milles viidatakse 20. aprilli 1999. aasta otsusele liidetud kohtuasjades T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94: *Limburgse Vinyl Maatschappij NV jt vs. komisjon*, EKL 1999, lk II-931, punkt 122.

22 — Punkt 41.

23 — Punkt 42.

24 — Punktid 43–45.

juhtis sõnaselgelt tähelepanu asjaolule, et komisjon kahjustas tema kaitseõigust seoses teatamismenetlusega; ta rõhutas, et komisjon oli kohustatud arvesse võtma teatamismenetluse kõikide etappide kestust, ning et kogu menetlus oli ebamõistlikult pikk. Seetõttu oli selge, et ta ei saanud ennast tõhusalt kaitsta.

liku huvi küsimust, sest tegemist oli olulise menetlusnõude rikkumisega.

50. Komisjon leiab, et JCB viitas Esimese Astme Kohtus oma kaitseõigusele lihtsalt üldiselt seoses teatamis- ja rikkumismenetluse väidetava ülemäärase pikkusega, jättes täpsustamata, kuidas see mõjutab tema võimalust kaitsta oma seisukohta kummaski menetluses. Tema katse laiendada kõnealuseid argumente apellatsioonkaebusele on vastuvõetamatu. Põhimõte *jura novit curia* ei tähenda, et kohus peab täiendama lakoonilisi argumente, mis on vastuvõetavad üksnes juhul, kui neid toetavad faktilised tõendid. Apellandi väide käsitleb üksnes menetlusnõute rikkumist ning ei puuduta erandi kohaldamise menetluse lõpetamisega viivitamist ega Esimese Astme Kohtus esitatud argumenti.

52. Komisjon leiab, et Esimese Astme Kohus ei saanud omal algatusel uurida ühtegi konkreetset kaitseõigusega seotud küsimust, mis tulenes menetluse kestusest, sest selline küsimus ei ole tavaliselt ilmselge ega olnud seda ka käesoleval juhul.

Hinnang

53. Esimese Astme Kohus leidis, et viivitus JCB poolt komisjonile 1973. aastal saadetud esimese teate ja vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise vahel 2000. aastal oli kahetsusväärne, kuid ei mõjutanud JCB õigusi kostjana.

51. Teise võimalusena väidab JCB, et Esimese Astme Kohus oleks pidanud uurima ülemäära viivitust omal algatusel kui ava-

54. See seisukoht on minu arvates õige.

55. Seoses otsuse osaga, milles leiti, et JCB rikkus EÜ artiklit 81, on selge, et ükski järeldus ei põhinenud ainult 1973. ja 1975. aastal nõuetekohaselt teatatud lepingute rakendamisel. Kuigi komisjon leidis, et

teatatud sätete piiravat mõju suurendasid piirangud, millest ei teatatud,²⁵ on selge, et kõik tegevused, mille puhul oli tegemist rikkumisega ning mille eest määrati trahv, põhinesid kas nende lepingute tingimustel, millest jäeti nõuetekohaselt teatamata, või tegevusel, mis ei olnud seotud ühegi lepinguga.²⁶

tegevusetuse suhtes menetlust; kuid lihtsalt aja möödumine ei saanud mõjutada kumbagi õigust ja JCB-l oli vabadus teatada nõuetekohasel vormil (millest ta oli teadlik) täiendavatest lepingutest ja tegevustest.

56. Mis puudutab otsuse osa, millega jäeti rahuldamata 1973. aasta eranditaotlus ja nõuti JCB-lt teatud tegevuste lõpetamist, siis viivituse ainus mõju oli, et see võimaldas JCB-l oma tegevust jätkata.

59. Järelikult ei mõjutanud esialgsete teadete esitamise ja vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise vaheline aeg JCB kaitseõigust mitte kuidagi ning puudub vajadus kaaluda, kas Esimese Astme Kohus oleks pidanud omal algatusel seda täiendavalt uurima. Võib lihtsalt märkida, et Esimese Astme Kohus kaalus JCB argumente ja leidis, et tema kaitseõigusi ei rikutud.²⁸

57. Seoses otsuse osaga, millega JCB-le määrati trahv, on selge, et lepinguid, millest 1973. aastal nõuetekohaselt teatati, ei võetud arvesse trahvi arvutamisel, mis põhines üksnes teistel lepingutel või tegevustel.²⁷

58. Samuti ei ole JCB rahuldavalt selgitanud, kuidas kõnealune viivitus võis tema kaitseõigust mõjutada. Ta mainib õigust alustada komisjoniga dialoogi ja algatada komisjoni

60. Käesolev hinnang ei tähenda, et komisjoni erakordselt pikk viivitus JCB eranditaotluse menetlemisel, mis ei vasta kaugeltki kokkulepitud haldustavadele, on vabandatav; vastupidi JCB väitele ei mõjutanud kõnealune viivitus siiski tema kaitseõigust.

25 — Vt vaidlusalune otsus, punkt 205.

26 — Vt eelkõige vaidlusalune otsus, punktid 149, 158, 163, 171, 175 ja 252.

27 — Vt vaidlusalune otsus, punkt 231 jj.

28 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 45.

Süütuse presumptsioon

misest ei nähtu, nagu oleks komisjon tõlgendanud dokumente ja asjaolusid tendentslikult või ühekülgiselt või käitunud JCB suhtes erapoolikult.²⁹

Vaidlustatud kohtuotsus

Argument

61. Esimese Astme Kohtus väitis JCB, et komisjon eiras süütuse presumptsiooni põhimõtet ja uuris asjaolusid erapoolikult, jättes arvesse võtmata JCB kasuks rääkivad tõendid ning eeldades, et ta on süüdi, mis on vastuolus *in dubio pro reo* põhimõttega.

64. JCB märgib, et vaidlustatud kohtuotsus kahjustas tema õigust süütuse presumptsioonile, mille kohaselt tuleb süütõendite puudumisel teha otsus süüdistatava kasuks kooskõlas *in dubio pro reo* põhimõttega.

62. Esimese Astme Kohus leidis, et komisjonile saaks üldist süü eeldamist ette heita üksnes siis, kui tema otsuses esitatud järeldusi ei toetaks esitatud tõendid.

63. Ta uuris ka JCB esitatud nelja näidet komisjoni väidetavast erapoolikusest — asutusesisene 16. mai 1995. aasta märgukiri, asutusesisene 13. aprilli 1995. aasta kiri, kaks Prantsuse kohtu otsust ja komisjoni ametnike ning JCB edasimüüja vahel 6. novembril 1996. aastal toimunud vestluse ümberkirjutus — ja leidis, et haldusmenetluse teosta-

65. Esiteks järeldas Esimese Astme Kohus teise vastuväiteteatise alusel ekslikult, et komisjonile saab ette heita üldist süü eeldamist ainult juhul, kui tema esitatud tõendid ei toeta otsuses esitatud järeldusi. Ta oleks pigem pidanud möönma, et esialgse vastuväiteteatise, mis põhines teatatud lepingutel, juba rikutakse süütuse presumptsiooni, kui ei ole vähemalt tõendatud, et kõnealune tegevus ei kuulu „teatise kirjeldataud tegevuse piiridesse”.³⁰

29 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 53–60.

30 — Vt eespool 14. joonealuses märkuses viidatud määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punkt a.

66. Teiseks jättis Esimese Astme Kohus seoses 1995. aasta märgukirja ja kirjaga ning 1996. aasta ümberkirjutusega³¹ arvesse võtmata tõendid, mida komisjon oli eiranud ja valesti tõlgendanud, rikkudes sellega oma kohustust tagada süütuse presumptsiooni järgimine.

67. Kolmandaks jättis Esimese Astme Kohus arvesse võtmata mitme siseriikliku kohtu otsused ja ei põhjendanud seda piisavalt. Cour d'appel de Paris tunnistas, et Central Parts'ile tarnimisest keeldumise ainus põhjus oli Central Parts'i õigusvastane tegevus. Esimese Astme Kohus ei saa tugineda JCB väidetavale käitumisele Central Parts'i paralleelimpordi osas, et järeldada EÜ artikli 81 rikkumist,³² ning eitada samal ajal apellatsioonikohtu otsuse asjakohasust. JCB viitab ka Tribunal de commerce de Nîmes'i otsusele ja Prantsuse ning Iiri konkurentsiasutuste otsustele, mis JCB väitel kõik toetasid tema kaitseargumente.

68. Neljandaks märgib JCB, et Esimese Astme Kohus jättis kõrvale 1996. aasta faksi ja 1997. aasta märgukirja, mis JCB väitel olid tema kasuks rääkivad tõendid, ja rikkus sellega jälle süütuse presumptsiooni.

69. Komisjon leiab, et JCB ajab omavahel segi põhimõtte *in dubio pro reo*, mida kohaldatakse tõendite hindamisel, ja üldisema süütuse presumptsiooni, mis on küsimuseks käesolevas kohtuasjas. Viimase rikkumine eeldab enamat kui lihtsalt tõendite ekslikku hindamist.

70. 1995. aasta märgukiri³³ ei ole õigustav, kuna puuduvad tõendid selle kohaselt tegutsemise kohta, ja Esimese Astme Kohus leidis, et passiivse ekspordi piiramise jätkumine kuni 1998. aastani oli piisavalt tõendatud. Lisaks leidis Esimese Astme Kohus, et komisjoni selgitus 1996. aasta ümberkirjutuse kõrvale jätmise kohta oli täiesti usutav.

71. Esimese Astme Kohus uuris viidatud siseriiklikke otsuseid, kuid leidis õigesti, et need ei ole käesolevas kohtuasjas käsitletivate konkreetsete rikkumiste puhul asjakohased. Prantsuse ja Iiri konkurentsiasutuste otsuseid sellega seoses Esimese Astme Kohus ei mainitud; seega on neid puudutavad argumentid vastuvõetamatud. Ülejäänud argumentidega soovitakse, et Esimese Astme Kohtu poolt hinnatud asjaolusid uuritaks uuesti, ja need on samuti vastuvõetamatud.

31 — Vt eespool punkt 63.

32 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 92 ja 98.

33 — Vt eespool punkt 63.

Hinnang

72. JCB argumendi sisu on selles, et Esimese Astme Kohus järeldas tõendite alusel ekslikult, et komisjon ei olnud JCB suhtes erapoolik, kui ta rikkus süütuse presumptsiooni, mida ta oleks pidanud järgima.

73. Laiemas mõttes tähendab see, et JCB soovib, et Esimese Astme Kohtule esitatud tõendeid hinnataks uuesti. Kuna apellatsioonimenetlus piirub õigusküsimustega, ei saa Euroopa Kohus seda teha. Ta uurib üksnes, kas Esimese Astme Kohus on moonutanud tõendeid või kas toimiku materjalidest nähtub, et järeldused on sisuliselt ebatäpsed.³⁴

74. Käesoleval juhul ei ole tegemist kumagi olukorraga. Kuigi JCB viitab tõendite moonutamist ja ilmselt sisulist ebatäpsust käsitlevale kohtupraktikale, puudutab tema poolt kritiseeritav otsus Esimese Astme Kohtu järeldusi, mis põhinesid tõendite uurimisel ja jäävad minu arvates tavapärase hindamise piiresse ning millest ei nähtu, et tõendeid oleks moonutatud. JCB ei viita

ühelegi sisulisele ebatäpsusele selles, kuidas Esimese Astme Kohus on talle esitatud dokumente tõlgendanud — vastupidi juhtudele, kus Euroopa Kohus on leidnud, et tõendeid on moonutatud.³⁵

75. JCB konkreetseid argumente võib käsitleda lühidalt.

76. Ühelt poolt ei saa vastuväiteteatise väljastamist iseenesest mingil juhul pidada süü eeldamise tõendiks; kui see nii oleks, saaks esitada vastuväite karistusõiguslike või nendega sarnaste menetluste või uurimise vastu. Sellised tõendid võivad ilmneda üksnes järgneva menetluse käigus ja käesoleval juhul parandati esimeses vastuväiteteatises esinenud viga teises teatises.

77. Teiselt poolt uuris Esimese Astme Kohus tõendeid, millele JCB viitas kui komisjoni väidetava erapoolikuse näidetele (st komisjon jättis arvesse võtmata nende väidetavalt õigustava iseloomu). Ta ei järeldanud, et tõendid ei olnud mingil juhul

34 — Vt nt 2. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-53/92 P: Hilti vs. komisjon, EKL 1994, lk I-667, punkt 42; 1. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-136/92 P: komisjon vs. Brazzelli Lualdi jt, EKL 1994, lk I-1981, punktid 47–49; ja kõige hiljutisem 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-40/03 P: Rica Foods vs. komisjon, EKL 2005, lk I-6811, punkt 60.

35 — Vt nt 27. jaanuari 2000. aasta otsus kohtuasjas C-164/98 P: DIR International Film jt vs. komisjon, EKL 2000, lk I-447, punktid 43–48; 3. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-277/01 P: parlament vs. Ignacio Samper, EKL 2003, lk I-3019, punktid 45–49; 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-197/99 P: Belgia vs. komisjon, EKL 2003, lk I-8461, punktid 64–67.

õigustavad, vaid järeldas, et nende käsitlemine komisjoni poolt ei olnud mingil viisil erapoolik. JCB apellatsioonkaebuses esitatud argumendi eesmärk on siiski näidata, et tõendid olid õigustavad ja see on hoopis midagi muud. Õigustavate tõendite olemasolu iseenesest ei tähenda, et tehakse soodne otsus, kui on olemas teistsuguseid tõendeid; samuti ei tähenda see, et ebasoodsa otsuse puhul on tingimata tegemist erapoolikusega.

Passiivse müügi keeld Prantsusmaal, Ühendkuningriigis ja Iirimaa

Vaidlustatud kohtuotsus

78. Seetõttu olen arvamusel, et esimene väide on vastuvõetamatu ja/või alusetu ning tuleb tagasi lükata.

80. Esimese Astme Kohtus märkis JCB, et komisjon ei tuvastanud, et Ühendkuningriigi, Iirimaa, Prantsusmaa ja Itaalia volitatud edasimüüjatele kehtisid passiivse müügi piirangud lõpptarbijatele ja volitatud edasimüüjatele, kes asusid väljaspool ainuõiguslikke territooriume, ning et ainus lepingutes sõnaselgelt väljendatud keeld puudutas müüki volitamata edasimüüjatele.

Teine väide: EÜ artikli 81 rikkumine

79. JCB väidab, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnormi, i) „keelates” üldise passiivse müügi Prantsusmaal, Ühendkuningriigis ja Iirimaa, ii) „keelates” Prantsusmaal ja Itaalias asuvate turustajate tarneallikate piirangu ja iii) keeldudes tühistamast erandi taotluse rahuldamata jätmise otsust.

81. Seoses Ühendkuningriigiga märkis Esimese Astme Kohus, et 1975. aastal muudetud lepingu punkt 4 sellist üldist keeldu ei sisaldanud, kuid komisjon väitis, et seda oli sellisena tõlgendatud. Esimese Astme Kohus uuris erinevaid dokumente, mille põhjal komisjon oli sellisele järeldusele jõudnud,³⁶ ja leidis, et „Ühendkuningriigis on rakendatud teatatud lepingute sisust eraldiseisvaid konkurentsi piiravaid tegevusi”.³⁷

36 — Üksikasjalikumalt selgitatud vaidlusaluses otsuses, punktid 84–91.

37 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 86–89.

82. Iirimaa puhul viis Esimese Astme Kohus läbi sarnase analüüsi. 1973. ja 1975. aastal teatatud lepingud ei sisaldanud volitamata edasimüüjatele hulgimüügi keeldu, kuid 1992. aasta leping, millest ei teatatud, keelas nii aktiivse kui ka passiivse müügi kõikidele, v.a volitatud edasimüüjatele. Esimese Astme Kohus uuris jällegi komisjoni otsuse aluseks olnud dokumente³⁸ ja leidis, et nendest piisas, et tuvastada territooriumivälise passiivse müügi piirangute olemasolu. Iiri konkurentsiasutuse kohaldatud erand, millele viitas JCB, ei mõjutanud komisjoni poolt talle ühenduse õigusega antud pädevuse kasutamist, kuid põhines igal juhul lepingul, millest oli jäetud komisjonile teatamata.³⁹

Argument

84. Seoses Prantsusmaaga märgib JCB, et edasimüügilepingut ei saa tõlgendada passiivset müüki sõnaselgelt piiravana; Esimese Astme Kohus luges ühe kolmest uuritud dokumendist — müügijärgse teeninduse tasu käsitleva kirja — mujal⁴² ebapiisavaks tõendiks; teises dokumendis tunnistati, et üksteise territooriumidele sisenevate edasimüüjate vahel on olemas konkurentsivõrre.

83. Prantsusmaaga seoses leidis Esimese Astme Kohus, et edasimüüja tüüpleping, millest oli jäetud teatamata, ei sisaldanud sõnaselget passiivse müügi keeldu väljaspool territooriumi. Igal juhul tõendasid komisjoni viidatud dokumendid,⁴⁰ et tegelikult piirang kehtis. Prantsuse konkurentsiohkukogu otsus, millele viitas JCB, ei ole asjakohane, sest see käsitleb erinevat turustusvõrku ja edasimüügi lepingut.⁴¹

85. Komisjon vastab, et vaidlusalune otsus ei põhinenud mingil juhul väitel, et edasimüüjatega sõlmitud lepingutes on sõnaselgelt sätestatud keeld, vaid lepingute tegelikul kohaldamisel; Esimese Astme Kohus ei kahelnud müügijärgse teeninduse tasu käsitleva kirja tõenduslikus väärtuses; teises viidatud dokumendis on selgelt sätestatud territoriaalse müügi kokkulepe ja JCB ei ole esitanud ühtegi väidet kolmanda dokumendi kohta, mida uuriti nii komisjoni otsuses kui ka kohtuotsuses.

86. Seoses Ühendkuningriigi ja Iirimaaaga väidab JCB sisuliselt, et Esimese Astme

38 — Vaidlusalune otsus, punkt 122.

39 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 90–95.

40 — Eelkoige vaidlusalune otsus, punkt 113.

41 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 96–100.

42 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 139–145.

Kohus on valesti tõlgendanud erinevaid uuritud teateid ning et komisjoni väide on varjatud katse saavutada tõendite uuesti hindamine.

Hinnang

87. Minu arvates ei ole JCB argumendi see osa kuidagi seotud EÜ artikli 81 rikkumisega. Apellandi eesmärk on näidata, et Esimese Astme Kohus on jõudnud tõendite põhjal ekslikele järeldustele. Nagu juba märkisin, ei ole Euroopa Kohus pädev selliseid järeldusi läbi vaatama, v.a juhul, kui tõendeid on moonutatud.

88. Käesoleval juhul on võimalik, et Esimese Astme Kohus moonutas Prantsusmaa edasimüüjaga sõlmitud lepingu tähendust,⁴³ kui ta leidis, et passiivne müük oli sõnaselgelt keelatud.

43 — Asjaomases punktis on sätestatud: „Määratud turustaja kohustub mitte müüma ega turustama JCB tooteid ja varuosi esinduse, tütarettevõtja või lao vahendusel, mis asub väljaspool tema territooriumi. Määratud turustaja kohustub mitte reklaamima JCB tooteid ja varuosi otseselt või kaudselt väljaspool oma territooriumi.”

89. Komisjon juhtis siiski tähelepanu sellele, et võimalik moonutamine on seotud asjaoluga, mis ei puuduta vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, see otsus aga tugines lepingu rakendamisele, mitte selle tingimustele.

90. Ülejäänud osas on selge, et JCB soovib lihtsalt Esimese Astme Kohtule esitatud tõendite uuesti hindamist, kuid Euroopa Kohtu ülesanne ei ole apellatsioonimenetluse käigus sellise hindamise teostamine.

Tarneallikate piirang Prantsusmaal ja Itaalias

Vaidlustatud kohtuotsus

91. Esimese Astme Kohtus väitis JCB, et komisjon tõlgendas Prantsusmaal ja Itaalias sõlmitud lepinguid valesti, kui ta leidis, et need kohustavad volitatud turustajaid hankima ainult asjaomases riigis asuvatelt JCB tütarettevõtjatelt ja keelavad risttarned, kuigi kõnealuste sätete eesmärk oli lihtsalt tagada, et turustajad turustavad üksnes JCB tooteid, ning et komisjon ei kontrollinud, kas vaidlustatud sätteid on ka tegelikult rakendatud.

92. Esimese Astme Kohus leidis, et lepingud, millest ei teatatud, olid piiravad ning neid rakendati Prantsusmaal, kuigi mitte Itaalias, kuid nende tegelik mõju on tähtsusetu;⁴⁴ seetõttu tegi komisjon õigesti, asudes seisukohale, et kõnealune rikkumine leidis kinnitust.⁴⁵

punktis c ja punkti d lõikes 2 sätestatud, et peab olema lubatud juurdepääs alternatiivsetele tarneallikatele väljaspool lepingujärgset territooriumi.

Hinnang

Argument

93. JCB väidab, et Esimese Astme Kohtu järeldus on vastuolus määruses nr 1983/83⁴⁶ ja enne seda määruses nr 67/67⁴⁷, millele lepingute asjaomased sätted tuginesid, ette nähtud grupierandiga.

95. JCB ei soovi eitada, et tegemist on uue argumendiga, mida Esimese Astme Kohtus ei esitatud, ega kinnitada, et see on seotud avaliku korra küsimusega, mille Esimese Astme Kohus oleks pidanud tõstatama omal algatusel. Argumendi eesmärk on selgelt komisjoni otsuse kehtivuse kahtluse alla seadmine ning Esimese Astme Kohtule ei saa ette heita, et ta seda ei uurinud. Järelikult ei ole see mitte ainult vastuvõetamatu,⁴⁸ vaid selles jäetakse ka igal juhul nimetamata, millist õigusnormi vaidlustatud kohtuotsusega rikuti.

94. Komisjon väidab vastu, et kõnealune väide on täiesti uus ja seetõttu vastuvõetamatu; Esimese Astme Kohtus nõustus JCB kaudselt, et Prantsusmaal ja Itaalias sõlmitud lepingute suhtes ei kohaldatud grupierandit ja igal juhul on määruse nr 1983/83 artikli 3

Eranditaotluse rahuldamata jätmise otsuse tühistamisest keeldumine

Vaidlustatud kohtuotsus

44 — Kooskõlas järgneva kohtupraktikaga: 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig vs. komisjon, EKL 1966, lk 299; 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas T-143/89: Ferriere Nord vs. komisjon, EKL 1995, lk II-917, punktid 30 ja 31; 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-219/95 P: Ferriere Nord vs. komisjon, EKL 1997, lk I-4411, punktid 13–15; ja 30. juuni 1966. aasta otsus kohtuasjas 56/65: Société Technique Minière vs. Maschinenbau Ulm GmbH, EKL 1966, lk 235.

45 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 111–118.

46 — Vt eespool punkt 15.

47 — Komisjoni 22. märtsi 1967. aasta määrus nr 67/67 asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta ainuõigusliku turustuskokkuleppe liikide suhtes (EÜT 57, 1967, lk 849).

96. Esimese Astme Kohtus väitis JCB, et tema eranditaotlus oli põhjendatud, sest

48 — Vt nt 34. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Brazzelli Lualdi, punkt 59.

kooskõlas EÜ artikli 81 lõikega 3⁴⁹ ei kahjustanud territoriaalne ainuõiguslikkus koos edasimüüjate valikuga tarbijaid, vaid parandas toote turustamist, ning komisjon ei põhjendanud taotluse rahuldamata jätmist. JCB viitas võrdluseks konkreetselt kahele juhtumile — BMW ja Ivoclar⁵⁰ — mille puhul erandit kohaldati.

Argument

98. Esiteks väidab JCB, et Esimese Astme Kohus eksis, kui ta piirdus ainult ühe teatatud lepingu uurimisega, samas kui eranditaotlus hõlmas kõiki aastatel 1973–1995 teatatud lepinguid koos parandatud versioonidega.

99. Teiseks rääkis Esimese Astme Kohus endale vastu, toetades komisjoni põhjendusi, mis on esitatud vaidlusaluse otsuse punktides 201–222 ning mis põhinesid muu hulgas kolmel väidetaval rikkumisel, mida Esimese Astme Kohus pidas mujal⁵² ebapiisavalt tõendatuks.

97. Esimese Astme Kohus leidis, et JCB piirdus ainult üldise nentimisega, et kõnealune leping (Iirimaa, Rootsit ja Kanalisaari puudutav turustamise ja ekspordi tüüpleping, millest teatati 1973. aastal) vastas erandi tingimustele, jättes täpsustamata, milliste eeliste tõttu see erand kohaldamise tingimustele vastas. Komisjon põhjendas taotluse rahuldamata jätmist piisavalt vaidlusaluse otsuse punktides 201–222. Lisaks tõendas komisjon, et erandi kohaldamise otsused, millele viitas JCB, ei olnud võrreldavad.⁵¹

100. Kolmandaks tõlgendas Esimese Astme Kohus erandeid käsitlevaid eeskirju valesti. Passiivset müüki ei piiratud, seega oleks tulnud analoogia korras kohaldada BMW ja Ivoclari otsuste põhimõtteid ning sellest tulenevalt kohaldada erandit.

101. Lõpuks eksis Esimese Astme Kohus, väites,⁵³ et JCB jättis täpsustamata oma

49 — Vt eespool punkt 6.

50 — Komisjoni 13. detsembri 1974. aasta otsus 75/73/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/14.650 — Bayerische Motoren Werke AG) (EÜT 1975, L 29, lk 1) ja komisjoni 27. novembri 1985. aasta otsus 85/559/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/30.846 — Ivoclar) (EÜT L 369, lk 1).

51 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 160–169.

52 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 133, 145 ja 154.

53 — Punktis 166.

turustusvõrgu konkreetset eelised. Kõnealused eelised on loetletud vaidlusaluse otsuse punktides 207 ja 208 ning taotlejal oli õigus neile tugineda.

rikkumistele, mida Esimese Astme Kohus pidas väga raskeks⁵⁵ ning mille alusel järeldati, et EÜ artikli 81 lõike 3 tingimused ei olnud täidetud.

102. Komisjon väidab, et JCB püüab lihtsalt saavutada Esimese Astme Kohtus kontrollitud komisjoni keeruka faktilise ja majandusliku hinnangu uuesti läbivaatamise; ainuüksi sel põhjusel tuleks argumentid vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

103. Konkreetsete argumentidega seoses leiab ta, et esiteks oli asjaolu puhul, et Esimese Astme Kohus viitas üksnes 1973. aastal teatatud Iirimaa, Rootsi ja Kanalisaari puudutava turustamise ja ekspordi tüüplepingule, on tegemist lihtsa näpuveaga, sest komisjoni analüüs hõlmas kõiki teatatud lepinguid ja seda kinnitas Esimese Astme Kohus, kes lisaks kontrollis, et ühtegi trahvi ei oleks määratud seoses teatatud lepingutega.

104. Teiseks viidati vaidlusaluse otsuse punktidele 201–222 ainult viitamise eesmärgil. Esimese Astme Kohtu sisuline analüüs on erinev. Igal juhul viidati otsuses⁵⁴ teistele

105. Kolmandaks soovib JCB veel kord vaidlustada järel dust, et kehtis passiivse müügi keeld, mis muudab olukorra BMW ja Ivoclari juhtumitest erinevaks. Lisaks oli BMW lepingutega, mille suhtes erandit kohaldati, lubatud aktiivne territooriumiväline müük, kui on täidetud müügiedenduse kohustused. JCB lepingud piiravad nii aktiivset kui ka passiivset müüki ja risttarneid ning ei ole seega võrreldavad. Ivoclari lepingud käsitlesid mitut kaubamärki müüvaid müügikohti ja erandit ei pikendatud.

106. Esimese Astme Kohtu viide lepingutega antud soodustustele oli seotud EÜ artikli 81 lõikes 3 sätestatud kumulatiivsete tingimustega või kõnealuste soodustuste jagamisega tarbijatega. Esimese Astme Kohus leidis õigesti, et JCB ei tõendanud, et kõnealused tingimused olid täidetud, vaid piirdus üldiste väidetega.

54 — Otsus, punktid 209, 214, 215 ja 218.

55 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 185.

Hinnang

107. Nõustun komisjoniga selles, et Euroopa Kohus ei pea uurima JCB argumente, kui nende eesmärk on üksnes vaidlusaluse otsuse kohta tehtud komisjoni analüüsi kordamine. Lisaks on kõnealuste argumentidega seotud muud probleemid.

108. Esiteks ei ole JCB etteheited asjakohased. Vaidlusaluse otsuse punktide 201–222 ja eriti punkti 205 põhjal on selge, et komisjon hindas kõiki teatatud lepinguid ning nende rakendamise viisi. Esimese Astme Kohus kinnitas seda hinnangut ega piirdunud seejuures üksnes ühe lepingu uurimisega. See tõttu ei oma tähtsust, et ta sedastas (eksklikult või mitte), et taotlus käsitles ainult ühte lepingut.

109. Teiseks ei saa asjaolust, et Esimese Astme Kohus sedastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 161, et „üldist küsimust, kas JCB kontserni turustussüsteem võib olla EÜ artikli 81 lõike 3 alusel tehtava otsuse ese, [...] käsitletakse vaidlusaluse otsuse põhjendustes 201–222” ning asjaolust, et ta kinnitas selle alusel üldiseid järeldusi, ei saa järeldada,

et ta kiitis heaks kõik selles otsuse osas esitatud komisjoni põhjendused, eriti kuna ta leidis mujal, et mõned põhjendused ei olnud õiguspärased. JCB ise märgib, et otsus põhines „muu hulgas” — seega ainult osaliselt — kolmel väidetaval rikkumisel, mille Esimese Astme Kohus tagasi lükkas, kuna need ei olnud õiguslikult piisavalt põhjendatud.

110. Kolmandaks oleks JCB argument asjakohane üksnes siis, kui järeldus passiivse müügi piirangu olemasolu kohta oleks ümber lükatud, ning Euroopa Kohus ei pea apellatsiooni korras selliseid küsimusi uurima.

111. On selge, et vaidlusaluse otsuse punktides 207 ja 208 on komisjon loetlenud JCB turustussüsteemi teatud eelised, mis kandusid edasi tarbijatele. Seejärel on otsuses loetletud muud tingimused, mis selliseid eeliseid edasi ei anna, ja piirangud, mis ei ole hädavajalikud, ning nende alusel on punktides 221 ja 222 jõutud järeldusele, et mitte kõik EÜ artikli 81 lõikes 3 sätestatud kumulatiivsed tingimused ei olnud täidetud ning et erandit ei saanud kohaldada. Kõnealuse järelduse ümberlükkamiseks oleks JCB pidanud tõendama, et täidetud on *kõik* kumulatiivsed tingimused. Ta ei väida, et on seda teinud, ning vaidlustatud kohtuotsuse punkti 166 võib-olla ebaõnnestunud sõnastus ei oma seega tähtsust.

112. Seetõttu olen arvamusel, et teine väide on vastuvõetamatu ja/või alusetu ning tuleks tagasi lükata.

Kolmas väide: trahvi määramine ja arvutamine

Vaidlustatud kohtuotsus

113. Esimese Astme Kohtus märkis JCB, et asjaolud ei kinnitanud rikkumise toimumist ja põhinesid igal juhul teatatud lepingutel, mille suhtes trahvi ei saanud määrata. Lisaks oli trahv, võrreldes samaväärses olukorras Volkswagenile ja Opelile määratud trahviga⁵⁶ ebaproportsionaalne. Komisjon liialdas väidetavate rikkumiste raskusastmega ning jättis arvesse võtmata nende tegeliku mõju, piirangute tegeliku ulatuse ja kergendavad asjaolud, nagu liri konkurentsiasutuse poolt kohaldatud üksikerand või Pariisi apellatsioonikohtu otsus.

56 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 171 viidatud komisjoni 28. jaanuari 1998. aasta otsus 98/273/EÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/35.733 — VW) (EÜT L 124, lk 60) ja komisjoni 20. septembri 2000. aasta otsus 2001/146/EÜ EÜ asutamislepingu artiklile 81 vastava menetluse kohta (Juhtum COMP/36.653 — Opel) (EÜT 2001, L 59, lk 1).

114. Esimese Astme Kohus märkis, et vastavalt määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punktile a ei saa trahvi määrata tegude eest, mis jäävad 1973. ja 1975. aastal teatatud lepingutes kirjeldatud piiridesse. Liiatigi, kuna teatud rikkumisi ei tuvastatud, tuleb trahvi suurus määrata üksnes vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis a nimetatud passiivse müügi piirangute alusel, sest need ületasid teatatud lepingutes sätestatud, ning artikli 1 punktis b nimetatud tarneallikate piirangute alusel, mida teade ei käsitletud.⁵⁷

115. Trahvisumma puhul tuleb arvesse võtta rikkumise asjaolusid ja raskusastet. Vastavalt määrusele nr 17 ja trahvide arvutamise suunistele, määras komisjon rikkumise raskusastet arvesse võttes trahviks 39 614 000 — 25 000 000 eurot, lisades sellele 13 750 000 eurot (5% aastast), sest rikkumine kestis hinnanguliselt 11 aastat, ja 864 000 eurot raskendavate asjaolude eest.⁵⁸

116. Tuvastatud rikkumised olid rasked, sest siseriiklikke turge eraldades kahjustasid nad siseturu sujuvat toimimist ning seetõttu tuli nende eest määrata suur trahv. Lisaks on JCB

57 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 175–177.

58 — Punktid 178–180.

Euroopa Ühenduses ja asjaomases majandussektoris suhteliselt oluline ettevõtja.⁵⁹

heakskiiduga”, sest selline käsitlusviis ei ole kooskõlas ühenduse konkurentsioigusega. Iiri konkurentsiasutuse ja Pariisi apellatsioonikohtu otsused käsitlesid teistsuguseid asjaolusid.⁶²

117. Komisjoni esitatud asjaolusid arvesse võttes oleks rikkumise kogukestus pidanud siiski olema mitte 11, vaid 10 aastat — 1989. aastast kuni 1998. aastani (kaasa arvatud).⁶⁰

120. JCB poolt tütarettevõtjale määratud karistust nõuetekohaselt teatatud lepingu tingimuse rikkumise eest, mida komisjon käsitles raskendava asjaoluna, ei oleks siiski tulnud sellisena käsitleda.⁶³

118. Volkswagenile ja Opelile määrati trahvid teistsugustel asjaoludel ning komisjon ei ole kohustatud arvutama trahvi protsendina käibest, järgima üksikasjalikult enda varasemat praktikat või kasutama täpset matemaatilist valemit; järelikult asjaolu et Volkswagenile, Opelile ja JCB-le määratud trahvisumma vastab nende käivate protsentuaalse erinevusele, ei anna tunnistust diskrimineerivast kohtlemisest.⁶¹

121. Kuna trahvi suurendamine raskendavate asjaolude eest ei olnud põhjendatud ja vaidlusaluses otsuses nimetatud kolme rikkumise osa ei tõendatud, leidis Esimese Astme Kohus EÜ artikli 229 ja määruse nr 17 artikli 17 kohast täielikku pädevust kasutades, et trahvi tuleb vähendada 30 miljoni euroni.⁶⁴

119. Seoses kergendavate asjaoludega ei saanud JCB õiguspäraselt väita, et kuna komisjon jättis lepingute suhtes ametliku seisukoha võtmata, oli tegemist „vaikiva

122. JCB väidab nüüd, et Esimese Astme Kohus i) rikkus trahvide määramisel kohaldatavaid aluspõhimõtteid — hea halduse, õiguspärase ootuse kaitse ja võrdse kohtle-

59 — Punktid 182 ja 183.

60 — Punktid 184 ja 185.

61 — Punktid 186–189.

62 — Punkt 190.

63 — Punktid 191 ja 192.

64 — Punktid 193 ja 194.

mise põhimõtet ja ii) kohaldas seoses rikkumise raskusastme ja kestuse ning kergendavate asjaolude olemasoluga trahvide arvutamise eeskirju valesti.

125. Kolmandaks rikkus Esimese Astme Kohus võrdse kohtlemise põhimõtet, jättes vastamata JCB vastuväitele, mille kohaselt talle määratud trahv oli ebaproportsionaalselt suur, võrreldes samaväärses olukorras Volkswagenile ja Opelile määratud trahvidega, ning jättes trahvi vähendamata summani, mis oleks määratud varasemas etapis, kui komisjon oleks tegutsenud nõuetekohaselt.

Trahvide määramisel kohaldatavad aluspõhimõtted

Argument

123. Esiteks märgib JCB, et kuna teadetele vastamisega ülemääraselt viivitades rikuti hea halduse põhimõtet, mida tunnistas Esimese Astme Kohus, oleks trahvi tulnud oluliselt vähendada.

126. Komisjon rõhutab kahele esimesele punktile ja kolmanda punkti teisele osale vastates, et trahvi ei määratud seoses teatatud lepingutega, vaid üksnes tegevuse eest, mis väljus kõnealuste lepingute piiridest ning millest jäeti teatamata. Sellega seoses ei olnud haldusmenetlus liiga pikk, komisjoni suhtumisest teatatud lepingutesse ei saanud tekkida mingeid õiguspäraseid ootusi ning igal juhul ei saanud komisjon määrata trahvi enne Central Parts'ilt teatamata tegevuse kohta kaebuse saamist.

124. Teiseks jättis Esimese Astme Kohus arvesse võtmata JCB õiguspärase ootuse, et pärast teatamist ja esialgset kirjavahetust komisjoniga ning siseriiklike kohtute ja konkurentsiasutuste otsuseid arvesse võttes oli väga tõenäoline, et tema turustuslepingute suhtes kohaldatakse erandit.

127. Seoses Volkswagenile ja Opelile määratud trahvidega kinnitab komisjon, et Esimese Astme Kohus vastas JCB argumendile oma otsuse punktides 187–189 esitatud põhjendatud hinnanguga.

Hinnang

128. Nõustun komisjoniga, et olgu see nii taunitav kui tahes, ei mõjuta viivitus erandi-
taotluse läbivaatamisel ja rahuldamata jätmisel kuidagi trahvi arvutamist.

129. Esimese Astme Kohus selgitas oma otsuse punktides 175–177, et kooskõlas määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punktiga a ei võta ta arvesse tegevust, mis jääb 1973. ja 1975. aastal teatatud lepingutes kirjeldatud tegevuse piiridesse. Ta uuris trahviotsuse õiguspärasust üksnes seoses vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis a nimetatud passiivse müügi piirangutega, mis ei vastanud teatatud lepingute tingimustele,⁶⁵ ja vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis b nimetatud tarneal-
likate piirangutega, mida teated ei käsitlenud.

kõnealuse viivitusega seoses tekkida mingit õiguspärasest ootust tegevuse suhtes, millest jäeti teatamata;⁶⁷ samuti ei ole põhjendatud trahvi vähendamine summani, mis oleks määratud, kui komisjonile oleks sellisest tegevusest teatatud varem.

131. Seoses trahvi võrdlemisega Volkswa-
geni ja Opeli trahvidega on selge, et Esimese Astme Kohus vastas JCB argumendile oma otsuse punktides 186–189 ning JCB ei ole vaidlustanud Esimese Astme Kohtu viidet komisjoni kaalutusõigusele paljude erinevate tegurite arvessevõtmisel. Ta soovib pigem järga valem kasutamist, mis on vastu-
olus kohtupraktikaga, millele on osundanud Esimese Astme Kohus⁶⁸ ning mida JCB ei vaidlusta.

Trahvide arvutamise eeskirjad

Argument

130. Selline uurimise ulatuse piiramine tun-
dub olevat üsna õige. Järelikult ei saanud Esimese Astme Kohus komisjoni viivitust õiguspäraselt arvesse võtta, et vähendada trahvi tegevuse eest, mille uurimisel põhjen-
damatult ei viivitatud;⁶⁶ JCB-l ei saanud

132. JCB väidab, et trahve määrates oleks Esimese Astme Kohus pidanud järgima

65 — Vt ka vaidlustatud kohtuotsus, punktid 86–89.

66 — Vt ka eespool punktid 47 ja 55.

67 — Vt ka eespool punkt 7 jj ning punkt 43.

68 — Eespool 44. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Ferriere Nord vs. komisjon; 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-23/99; LR AF 1998 vs. komisjon, EKL 2002, lk II-1705, punktid 234, 236 ja 279; ning 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-354/94: Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon, EKL 1998, lk II-2111, punkt 119.

komisjoni suuniseid,⁶⁹ nagu tehti kohtuasjas Archer Daniels Midland.⁷⁰ Seda tegemata jättes rikkus Esimese Astme Kohus mitut õigusnormi.

133. Esiteks tegi Esimese Astme Kohus vormilise vea, väites, et asjaomane tegevus kujutas endast „rasket” rikkumist ja toetades samal ajal „väga raske” rikkumise eest määratud trahvi. Igal juhul ei õigusta väidetava tegevuse laad ega mõju selle liigitamist „väga raskeks”.

134. Teiseks leidis Esimese Astme Kohus ekslikult, et rikkumine kestis kümme aastat. Kestuse hindamisel tuleks siiski arvesse võtta komisjoni hooletust; komisjoni pika vaikumise tõttu võis JCB põhjendatult uskuda, et tema turustusvõrk ei olnud vastuolus konkurentsieeskirjadega. Kui komisjon oleks olnud hoolas, ei oleks õigusvastast tegevust toimunud. Seda arvesse võttes ei saa rikkumise kestust kasutada ühegi trahvi suurendamiseks. Igal juhul tõendid, millele Esimese Astme Kohus tugines oma järelduses, et oli toimunud rikkumine, ei toeta järeldust, et rikkumine kestis kümme aastat, ning ta ei oleks tohtinud oma otsuse punktis 184 viidata teistele tõenditele, millele oli tuginenud komisjon.

135. Kolmandaks jättis Esimese Astme Kohus arvesse võtmata kergendavate asjaolude olemasolu. Väidetav õigusvastane tegevus ei olnud tahtlik, vaid komisjoni hooletuse ja väärhalduse tulemus; JCB ei tegelenud sama tegevusega Itaalias ning tal oli õigus mõistlikult kahelda, kas selline tegevus kujutas endast rikkumist.

136. Lõpuks hindas Esimese Astme Kohus valesti väidetavaid raskendavaid asjaolusid, eelkõige kartellieeskirju käsitlevaid asutussiseseid teateid.

137. Komisjon märgib, et pidades silmas määrust nr 17, väljendavad suunised tema trahvide määramise poliitikat. Seetõttu kehtestab ta täiendavad üldised eeskirjad iseenesdale, kuid mitte teistele asutustele, ning ainult seniks, kuni ta need tühistab või neid muudab; suunised ei ole Esimese Astme Kohtule ega Euroopa Kohtule siduvad.

138. Igal juhul on JCB esimene vormiline väide üksnes semantiline ning kõnealune tegevus on selgelt „väga raske” rikkumine suuniste tähenduses.

69 — Vt eespool punkt 12 jj.

70 — 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients vs. komisjon, EKL 2003, lk II-2597, punkt 42.

139. Mis puudutab rikkumise kestust, siis teatatud lepingute uurimisega ülemäärane viivitamine ei oma tähtsust, kui uuritakse rikkumisi, millest jäeti ametlikult teatamata.

hõlmab väga raske rikkumise mõiste selgelt tuvastatud rikkumisi kui „[...] meetme[i]d, mis ohustavad ühisturu nõuetekohast toimimist, näiteks riikide turgude eraldamine üksteisest [...]” ja „mille mõju turule on laiem, mõjutades suurt osa ühisturust [...]”.⁷¹ Järelikult puudus Esimese Astme Kohtul põhjus kohaldada vähem raskete rikkumise eest ettenähtud trahvi.

140. Seoses kergendavate ja raskendavate asjaoludega püüab JCB viivitust teatatud lepingute uurimisel jälle ebaõigelt seostada teatamata tegevuste uurimisega; kartellieeskirju käsitlev asutusesisene kirjavahetus näitab, et JCB oli eeskirjadest teadlik, kuid puuduvad tõendid, et ta oleks nende kohaselt tegutsenud.

Hinnang

141. On selge, et komisjoni suunised ei ole Esimese Astme Kohtule siduvad, kui ta kasutab oma täielikku pädevust trahvisumma muutmisel. Samuti ei väida JCB, et ta heitis Esimese Astme Kohtus ette, et komisjon kaldus suunistest kõrvale, mille Euroopa Kohus oleks pidanud hukka mõistma.

143. Nõustun komisjoniga, et kuigi teatatud lepingutele vastamisega viivitamine oli iseenesest mitterahuldav käitumine, ei mõjuta see nende rikkumiste kestust, milleks olid tegevused, millest ei teatatud või mis ei kuulunud teatatud lepingutes kirjeldatud tegevuse piiridesse. Isegi kui komisjon oleks esialgsetele teadetele kohe vastanud, ei oleks JCB saanud tema vastusest teada, kas tegevused, millest ei teatatud, olid eraldi või koos teatatud lepingutega lubatud. Samuti ei vähenda selline viivitus otseselt ega kaudselt teatamata tegevuste raskusastet ega põhjenda nende õiguspärasuse eeldamist või selles kahtlemist.

142. Seetõttu ei saa öelda, et kasutades mõistet „raske”, pidas Esimese Astme Kohus rangelt silmas suunistes sätestatud „rasket”, mitte „väga rasket” rikkumist. Igal juhul

144. Seoses tõenditega, et tuvastatud rikkumine kestis kümme aastat, püüab JCB tugineda nende dokumentide kuupäevadele,

71 — Suuniste punkt 1 A.

millele Esimese Astme Kohus viitas oma otsuse esimeses osas kui rikkumise tõenditele. See on minu arvates ekslik. Kaaludes, kas komisjon on rikkumise tuvastanud esitatud tõendite alusel, ei pidanud Esimese Astme Kohus kõiki järeldust toetavaid dokumente kuupäevaliselt loetlema. Järelikult ei olnud tal keelatud rikkumise kestuse hindamisel viidata teistele komisjoni osundatud asjaoludele, nagu ta tegi oma otsuse punktis 184.

pidada raskendavaks asjaoluks tõendit selle kohta, et ta oli teadlik, et selline tegevus on vastuolus ühenduse õigusega ning et seda ei tohiks toimuda.

145. Seoses sellega, et väidetavalt jättis Esimese Astme Kohus arvesse võtmata asjaolu, et Itaalias sellist tegevust ei toimunud, väidab JCB vaidlustatud kohtuotsuse kahele punktile viidates, et kõnealune kohus „tunnistab, et passiivne müük väljaspool ainuõiguslikku territooriumi oli tavaline”. Kõnealustes punktides⁷² viitab Esimese Astme Kohus siiski ainult JCB enda argumentidele selle kohta, kuid ei tee järeldusi nende õigsuse kohta.

147. Seetõttu olen arvamusel, et ükski JCB argument ei kinnita, et Esimese Astme Kohus rikkus oma otsuses õigusnormi, ning seetõttu tuleks apellatsioonkaebus rahuldamata jätta.

Vastuapellatsioonkaebus: raskendava asjaolu arvestamata jätmine

Vaidlustatud kohtuotsus

146. Seoses asutusesisese märgukirjaga, mida komisjon pidas raskendavaks asjaoluks, kuid mis JCB väitel oli kergendav asjaolu,⁷³ ei ole juhul, kui ettevõtja tegeleb konkurent-sivastase tegevusega, minu arvates täiesti vale

148. Oma otsuse punktides 191 ja 192 märkis Esimese Astme Kohus, et komisjon suurendas vaidlusaluses otsuses trahvi 864 000 euro võrra, sest tema arvates oli trahv, mille JCB määras turustajale Ühendkuningriiki puudutava edasimüügi-lepingu punkti 4 rikkumise eest (volitamata edasimüüjatele müügi keeld), ja mis oli võrdne väljaspool ettenähtud territooriumi

⁷² — 102 ja 117.

⁷³ — „...müügidirektori 16. mai 1995. aasta kiri JCB kontserni äriühingute juhtidele, milles müügidirektor märkis, et paralleelse impordi keeld on vastuolus komisjoni otsuste ja Euroopa Kohtu praktikaga” (vaidlustatud kohtuotsus, punkt 54).

müügi tõttu varuosade müügist saamata jäänud kasumiga, survemeede ning seega raskendav asjaolu.⁷⁴ Teatatud lepingu tingimustega seoses ei saa siiski määruse nr 17 artikli 15 lõikes 5 sätestatud trahvi määrata, seega ei saanud komisjon sel põhjusel õiguspäraselt trahvi suurendada. Seetõttu vähendas Esimese Astme Kohus trahvi suurendatud summa võrra.

Argument

149. Komisjon väidab, et Esimese Astme Kohus eksis määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 tõlgendamisel. Raskendav asjaolu ei olnud teatatud punkt 4, vaid selle piirava iseloomu tugevdamine rahatrahviga, mida JCB sõnaselge teate kohaselt ei tohtinud määrata ning mis vastavalt artikli 15 lõike 5 punktile a seega „ei kuulu teatistes kirjeldatud tegevuse piiridesse”. Sätte eesmärk on julgustada ettevõtjaid oma teateid täielikult avalikustama ning seda ei tohiks tõlgendada nii, et see kaitseb trahvimise eest teatamata tegevuste puhul, mis koos teatatud tingimustega võivad iseenesest tugevdada viimaste piiravat iseloomu. Komisjon palub Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, millega vähendati trahvi 864 000 euro võrra.

150. JCB vastab, et esiteks oli turustajalt hüvitise nõudmine ainult asjaomase lepingu punkti rakendamine — hüvitist nõuti „kahju hüvitamisena kohtuvälises” korras —, mitte teatamata jäetud tegevus. Komisjoni väide, et JCB oli sõnaselgelt teatanud, et Ühendkuningriiki puudutavate lepingute poolte suhtes karistusi ei rakendata, põhines ainult asjaolul, et teistes teatatud lepingutes olid sellised karistused sätestatud. Kuid pooled ei pea lepingu koostamise ajal täpsustama, milliseid karistusi kohaldatakse rikkumiste puhul; kui nad seda ei tee, võivad nad vajadusel nõuda hüvitist. Hüvitis oli vajalik, et tagada valikulise turustuslepingu kehtivus ning hoida ära turustajate õigusvastane diskrimineerimine. Samuti eksis komisjon, nimetades kõnealust nõuet „survemeetmeks”, sest suuniste kohaselt on survemeetmed meetmed, mida võetakse „muude ettevõtjate suhtes, et sundida neid tegema tegusid, mis kujutavad endast rikkumist”.

Hinnang

151. Vaidlusaluse otsuse punktis 40 sedastas komisjon:

„JCB-l paluti kahel Ühendkuningriigi kohta esitatud vormil A/B esitada teatud teave

⁷⁴ — 864 000 eurot võrdub kahekordse trahvisummaga, mis JCB määras oma turustajatele.

lepingute või kooskõlastatud tegevuste sisu kohta ja lahtris II (3) (f) täpsemalt [...] „sanktsioonide kohta, mida võib rakendada osalevate ettevõtjate suhtes (karistused, väljaheitmine, tarnetega viivitamine jne)”. Mõlemal vormil oli vastus „ei”. Seda vastust ei antud hooletusest ega masinlikult. Taani kohta samuti 30. juunil 1973 teatatud lepinguga kaasnenud vormil A/B märgiti karistusena 250 Inglise naela või muude tarnijate kui JCB käest ostetud varuosade kolmekordne hind.”

alune karistus määrati müügi eest väljaspool ettenähtud territooriumi,⁷⁵ mis selgelt ei ole teatatud sätete rakendamine.

154. Seetõttu eksis Esimese Astme Kohus oma otsuse punktides 191 ja 192, mis tuleks tühistada osas, millega sel põhjusel vähendati trahvi 864 000 euro võrra.

152. Kõnealust väidet vaidlustatud kohtuotsuses ei vaidlustatud ning JCB ei vaidlusta tõenditena ka asjaomaseid vorme A/B.

Kohtukulud

155. Kodukorra artiklit 69 kohaselt koostmõjus artikliga 122 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

153. Minu arvates on selge, et vastus „ei” Ühendkuningriigi lepingutes teatavatel vormidel tähendab, et sanktsioonid, näiteks asjaomasele turustajale määratud karistus, ei kuulu teates kirjeldatud tegevuse piiridesse ja seega ei laiene sellele määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 kaitse. Igal juhul keelas teatatud lepingu asjaomane punkt müügi volitamata edasimüüjatele, samas kui kõne-

156. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud, tuleks apellatsioonimenetluse kulud välja mõista JCB-lt.

75 — Vt vaidlustatud kohtuotsus, punkt 191.

157. Esimese Astme Kohus mõistis kodukorra artikli 87 lõike 3 alusel JCB-lt välja kolm neljandikku tema enda kohtukuludest ja komisjonilt tema enda kohtukulud ning neljandiku JCB kohtukuludest, sest hagi rahuldati osaliselt.

158. Kui vastuapellatsioonkaebus rahuldatakse, mida minu arvates tuleks teha, muutub esialgse hagi „edukuse tasakaal” veidi komisjoni kasuks. Erinevus on siiski väike ega õigusta minu arvates vaidlustatud kohtuotsuses sätestatud kohtukulude väljamõistmise korda. Komisjon ei ole seda ka nõudnud.

Ettepanek

159. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- jätta JCB apellatsioonkaebus rahuldamata;
- tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, millega vähendatakse vaidlusaluse otsusega määratud trahvi 864 000 euro võrra, ning määrata trahv summas 30 864 000 eurot;
- mõista apellatsioonimenetluse kulud välja JCB-lt.